

การศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
ของนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

STUDYING THE RESULTS OF THE PROGRAM PROMOTES
THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF STUDENTS WITH
BEHAVIORAL AND EMOTIONAL DISORDERS OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS

Received: March 20, 2023

Revised: June 27, 2023

Accepted: June 27, 2023

ณัฐธินันท์ พิมพาทย์¹ และ มฤษฎ์ แก้วจินดา²

Natthinan Pimpard¹ and Marid Kaewchinda²

¹นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{1,2}Faculty of Education, Kasetsart UniversityBangkaen Campus, Bangkok, 10900 Thailand

¹Corresponding Author, E-mail: Natthinan Pimpard, Natthinan.p@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และไม่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์แบบประเมินฉลาดทางอารมณ์ (EQ) แบบรายงานความประพฤตินักเรียนใช้แบบแผนการทดลองแบบ Pretest and Posttest Control Group Design การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้ สถิติ Wilcoxon Matched - Pairs Signed-Ranks Test and Mann - Whitney U Test ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมใช้โปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีคะแนนเฉลี่ยในระดับปกติและสูงกว่าปกติ ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีคะแนนเฉลี่ยในระดับต่ำกว่าปกติ และผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า หลังจากนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังดำเนินการโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์, ปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์, โปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

ABSTRACT

The purpose of this research study was to compare the emotional intelligence of middle school students, who have behavioral and emotional problems, who attended the emotional intelligence development program and who did not attend the program. The participants were selected using simple sampling from a group of middle school students.

The Emotional Intelligence Development Program, the Emotional Intelligence Assessment (EQ), and the Student Conduct Report Program were used as research instruments for this study. The research design utilized pre-test and post-test control group design schemes, data analysis techniques, mean statistics, and standard deviation. The hypothesis testing methods were utilized by the Wilcoxon Matched - Pairs Signed-Ranks Test and the Mann - Whitney U Test.

The students in the experimental group participated the program had an average score of normal and higher, according to the results. The students in the control group had lower average scores than usual. The results of an emotional intelligence score comparison showed that those students who attended the program gained higher scores of emotional intelligence statistically significantly than those of the control group at.05.

Keywords: Emotional Intelligence, Behavioral and Emotional Disorders, The Program to Promote The Development of Emotional Intelligence.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของไทยที่จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ คือ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประกอบด้วยประเด็นสำคัญทั้งหมด 7 ประเด็น ได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ด้วยการบูรณาการร่วมกันระหว่างครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อ 2) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย 3) ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 4) การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัวระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม 5) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีด้วยการสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ 6) การสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และ 7) การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและ

พัฒนาประเทศ ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามประเด็นยุทธศาสตร์ในข้างต้น มีความชัดเจนว่ามุ่งเป้าให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนวัยรุ่นซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่ามีศักดิ์ศรีและเปี่ยมด้วยศักยภาพเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ถือเป็นกลุ่มสำคัญในการเข้าที่จะต้องช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้วิ่งไปสู่ทางที่เหมาะสมไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง เพราะช่วงวัยนี้ถือเป็นวัยที่มีโอกาสเสี่ยงหรือพลาดพลั้งมากที่สุด แต่โดยธรรมชาติของเยาวชนแล้ว มักต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ในขณะที่ยังขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดีพอประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ เช่นโครงสร้างครอบครัวและสภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเยาวชนส่งผลให้เยาวชนในปัจจุบันประสบกับปัญหาที่หลากหลายที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเองหรือบางครั้งอาจจะแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ผิด ๆ (กรมสุขภาพจิต, 2558)

เหตุผลสำคัญที่เด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการช่วยเหลือแก้ไขก่อนที่จะสายเกินไปเนื่องจากหากไม่ได้รับการช่วยเหลือแก้ไขทันท่วงทีจะทำให้กลายเป็นเด็กที่มีปัญหากับตนเองและก่อปัญหาเป็นภัยต่อผู้อื่นในสังคมซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นเด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ส่งผลกระทบต่อเด็กไม่ว่าจะเป็นความยากลำบากในการเรียนรู้ปัญหาสัมพันธ์ภาพรวมไปถึงสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ (รังสิริศม์ วงศ์อุปราข, 2561) โดยการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมส่งผลโดยตรงต่อเจตคติของเด็กทั้งเจตคติต่อตนเองผู้อื่นและสังคมรอบข้างรวมทั้งพัฒนาการและการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางวิชาการของเด็กด้วย กล่าวคือ ลักษณะปัญหาทางพฤติกรรม คือ ไม่มีความรู้สึกผูกพันและไม่สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพกับใครได้และมักจะมีเพื่อนในจินตนาการ ซึ่งมีลักษณะพฤติกรรมได้แก่ การเก็บตัวและถอยหนีจากสังคม เช่น การไม่มีสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ไม่รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับอย่างเหมาะสม มีการต่อต้านทางสังคม ก้าวร้าวทะเลาะวิวาท อิจฉา ไม่มีความรับผิดชอบ ทำลายทรัพย์สิน ทำร้ายผู้อื่น (ศรีเรื่อน แก้วกังวาล, 2550) ทั้งนี้ ปัญหาพฤติกรรมมีลักษณะที่สำคัญซึ่งแบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) พฤติกรรมก้าวร้าวและต่อต้านสังคม 2) พฤติกรรมรบกวนผู้อื่น 3) พฤติกรรมทำลายสิ่งของ 4) พฤติกรรมพึงพิงผู้อื่น 5) การทำกิจกรรมทางสังคมและ 6) พฤติกรรมการกิน (Essa, 2003) และปัญหาทางพฤติกรรมเป็นผลมาจากสังคมและสิ่งแวดล้อมกล่าวคือ เด็กที่อยู่ในสังคมที่ไม่เป็นระเบียบและไม่ได้รับการขัดเกลาที่ดีจะเกิดความรู้สึก ถูกกดดันและส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีและปฏิเสธค่านิยมของสังคมหลังจากนั้นเด็กจะเข้าหากกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพื่อต่อต้านสังคมและเมื่อได้รับแรงเสริมต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเด็กยิ่งเพิ่มระดับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจนกลายเป็นปัญหาทางพฤติกรรมในที่สุด (Elliott and Mihalic, 2004)

สถานการณ์ที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า เด็กที่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ไม่สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมความต้องการของตนเองได้ ไม่รู้จักเห็นใจผู้อื่นและไม่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ไม่สามารถตัดสินใจแก้ปัญหามาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนไม่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น และที่สำคัญไม่สามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขไม่มีความภาคภูมิใจในตนเองและไม่สามารถหาความสงบสุขทางใจได้ เรียกว่า ขาดทักษะความฉลาดทางอารมณ์ เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเอง และความรู้สึกของผู้อื่นจนสามารถบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเพื่อมุ่งใจในการ

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

สร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นได้ประสบความสำเร็จดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และมีความสุขพัฒนาศักยภาพของตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยหลักคิดของ (Goleman, 1998) ที่จะต้องส่งเสริมความฉลาดทางพฤติกรรมและอารมณ์ให้เด็กเป็นผู้ที่เรียนดีมีปัญหาด้านพฤติกรรมน้อยมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองสามารถอดทนต่อแรงกระตุ้นทางอารมณ์ของเพื่อน ๆ ได้เป็นผู้ที่มีอารมณ์รุนแรงน้อยกว่าการรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเราสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ดีสามารถหลีกเลี่ยงข้อผูกมัดพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อตนเองได้ดี เช่น การติดยาเสพติด ดื่มสุรา การคบเพื่อนไม่ดี การตั้งครรภในวัยเรียน มีเพื่อนมากสามารถควบคุมแรงกระตุ้นทางอารมณ์ได้ดี และสามารถห่วงใยการแสดงความคิดเห็นของใจของตนเองได้ดีเป็นผู้ที่มีความสุข มีสุขภาพดี และประสบความสำเร็จสูงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (นงพงา ลิ้มสุวรรณ, 2547) ที่กล่าวว่าคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีคุณสมบัติทั่วไป มีวุฒิภาวะทางอารมณ์มีการตัดสินใจที่ดีควบคุมอารมณ์ตัวเองได้มีความอดกลั้นไม่หุนหันพลันแล่นทนความผิดหวังได้เข้าใจจิตใจของผู้อื่นเข้าใจสถานการณ์ทางสังคมไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้อะไรง่าย สามารถสู้ปัญหาชีวิตได้ไม่ปล่อยให้ความเครียดท่วมทับความคิดไปหมดจนทำอะไรไม่ถูกจากหลักการและแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นส่วนสำคัญในการใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างกิจกรรมหรือโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยปัจจุบันสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกระทรวงศึกษาธิการ เปิดรับเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ซึ่งเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กกลุ่มด้อยโอกาส ซึ่งส่วนใหญ่มาจาก สภาพครอบครัวที่มีปัญหาความยากจนครอบครัวแตกแยกขาดโอกาสทางการศึกษาเข้ามารับการศึกษ เป็นนักเรียนประจำในโรงเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น พร้อมฝึกอาชีพในระหว่างเรียนไปด้วยเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและพัฒนากิจการด้านประกอบอาชีพทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองมีความรับผิดชอบเชื่อมั่นและมั่นใจในตนเองว่าตนเองมีความสามารถมีคุณค่าทำให้รู้จักตนเองมากขึ้นเกิดการยอมรับในครอบครัวและชุมชนในระหว่างเรียนนักเรียนได้รับการฝึกทักษะด้านอาชีพและการอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม เพิ่มพูนปัญญา มุ่งพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีพึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์กับนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ เป็นนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร คือ ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมส่งเสริมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ตัวแปรตาม คือ ความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย

1) ด้านดี ได้แก่ ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น ความสามารถในการรับผิดชอบ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

2) ด้านเก่ง ได้แก่ ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

3) ด้านสุข ได้แก่ ความภูมิใจในตนเอง ความพึงพอใจในชีวิต ความสงบทางใจ

สมมติฐานการวิจัย

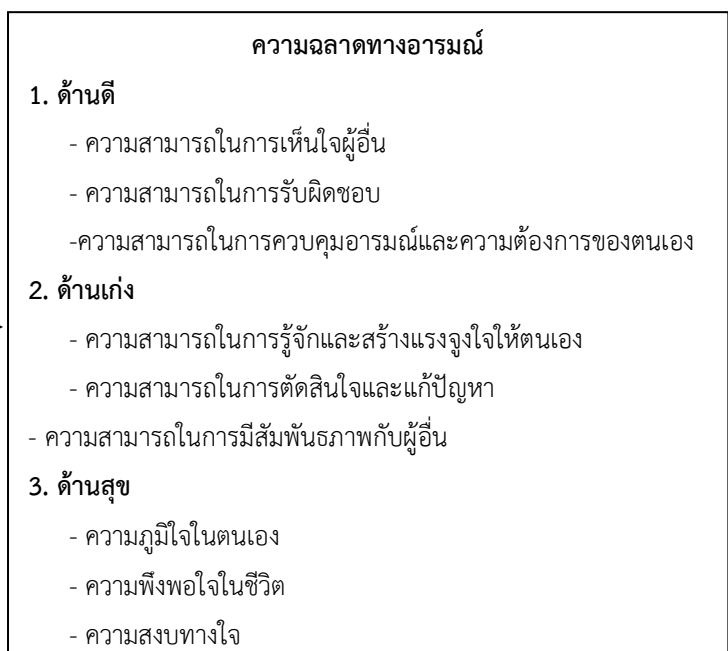
1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีความฉลาดทางอารมณ์ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีความฉลาดทางอารมณ์ดีขึ้นกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการประมวลองค์ความรู้และสังเคราะห์เนื้อหาต่าง ๆ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เมื่อศึกษาความเชื่อมโยงของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่ดำเนินการแล้ว จึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวัด และพฤติกรรมที่ได้รับการแก้ไขของนักเรียนที่มีปัญหา ด้านพฤติกรรมและอารมณ์ว่า นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีความฉลาดทางอารมณ์ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีความฉลาดทางอารมณ์ดีขึ้นกว่านักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

โปรแกรมส่งเสริมพัฒนา
ความฉลาดทางอารมณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) ใช้แบบแผนการวิจัยรูปแบบที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (pretest-posttest control group design) ด้วยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (pre-test) ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มทดลองให้เข้าร่วมในโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์แล้วกลุ่มทดลองทำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (post-test) หลังการเข้าร่วม โปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มควบคุมทำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (post-test) หลังดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนไปตามปกติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 57 คน

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ เป็นนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากผลการประเมินแบบประเมินฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และผลรายงานการประเมินความประพฤตินักเรียน ที่เป็นแบบประเมินของทางโรงเรียนที่ทำการประเมินพฤติกรรมของนักเรียน จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับวัยรุ่น (อายุ 12-17 ปี) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2547) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 52 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านเก่ง ด้านดี และด้านสุข มีความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .82 และแยกวิเคราะห์เป็นองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านดีมีความเที่ยงเท่ากับ .67 องค์ประกอบด้านความเก่ง มีความเที่ยงเท่ากับ .55 และ องค์ประกอบด้านมีสุข มีความเที่ยงเท่ากับ .77 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

2. โปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ จำนวน 10 กิจกรรม กิจกรรมละ 45 นาที รวมทั้งหมด 10 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนไปตามปกติ ซึ่ง 10 กิจกรรม มีดังนี้ 1) คนนี้เพื่อนฉัน 2) สื่อสารดี มีมิตร 3) นี่คือนั่นเอง 4) เพื่อนย่อมเห็นใจกัน 5) ถูยั้งชีพ 6) จะทำอย่างไรดี 7) รู้เท่าทันชนะอารมณ์ 8) คิดอย่างไรให้ใจเป็นสุข 9) ขาวกับดำ 10) เต็มใจให้เต็ม

การสร้าง และหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้ารายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการสร้างโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์
2. นำข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ในโรงเรียน จากผลการประเมินแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และผลรายงานการประเมินความประพฤตินักเรียนที่เป็นแบบประเมินของทางโรงเรียนที่ทำการประเมินพฤติกรรมของนักเรียน มาจัดทำกรอบแนวทางการสร้างโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
3. สร้างโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้แนวคิดความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นอายุ 12-17 ปี ของกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข (กรมสุขภาพจิต, 2550) นำเสนอโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้อง และความเหมาะสมของโปรแกรมโดยได้มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงกิจกรรมในเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพิ่มการประเมินในแต่ละกิจกรรม และเพิ่มระยะเวลาและตรวจสอบโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อีกครั้งเพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 57 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มีวิธีการจับฉลาก โดยคัดเลือกนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาจากแบบประเมินฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และแบบรายงานความประพฤตินักเรียนที่เป็นแบบประเมินของทางโรงเรียนที่ทำการประเมินพฤติกรรมของนักเรียน ให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (pre-test) ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มทดลองให้เข้าร่วมในโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 10 กิจกรรม กิจกรรมละ 45 นาที รวมทั้งหมด 10 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนไปตามปกติ หลังการเข้าร่วม โปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (post-test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากคะแนนแบบประเมินฉลาดทางอารมณ์ ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

2. สถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1: นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีความฉลาดทางอารมณ์ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้ (Non Parametric Statistics) ซึ่งไม่เป็นอิสระต่อกัน Wilcoxon Matched - Pairs Signed-Ranks Test

ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 : นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีความฉลาดทางอารมณ์ดีขึ้นกว่านักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้ (Non Parametric Statistics) ซึ่งเป็นอิสระต่อกัน Mann - Whitney U Test

ผลการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1: นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีความฉลาดทางอารมณ์ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการดำเนินการทดลอง

ความฉลาดทางอารมณ์		Md.	Z	p	r
ด้านดี	ก่อนทดลอง	38.00	-3.41	.001	0.622
	หลังทดลอง	57.00			
ด้านเก่ง	ก่อนทดลอง	38.00	-3.42	.001	0.624
	หลังทดลอง	58.00			
ด้านสุข	ก่อนทดลอง	35.00	-3.42	.001	0.624
	หลังทดลอง	51.00			
รวม	ก่อนทดลอง	114.00	-3.40	.001	0.620
	หลังทดลอง	167.00			

ผลจากการวิเคราะห์ด้วยการใช้สถิติ Wilcoxon Matched - Pairs Signed-Ranks Test พบว่า หลังนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีผลการคำนวณค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) ขนาดใหญ่ในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ภาพรวม ($r = 0.620$) ด้านดี ($r = 0.622$) ด้านเก่ง ($r = 0.624$) ด้านสุข ($r = 0.624$)

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

สมมติฐานข้อที่ 2 : นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีความฉลาดทางอารมณ์ดีขึ้นกว่านักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการดำเนินการทดลอง

ความฉลาดทางอารมณ์		Md.	Z	p	r
ด้านดี	กลุ่มทดลอง	57.00	-4.69	.000	0.855
	กลุ่มควบคุม	39.00			
ด้านเก่ง	กลุ่มทดลอง	58.00	-4.69	.000	0.855
	กลุ่มควบคุม	39.00			
ด้านสุข	กลุ่มทดลอง	51.00	-4.70	.000	0.857
	กลุ่มควบคุม	35.00			
รวม	กลุ่มทดลอง	167.00	-4.68	.000	0.854
	กลุ่มควบคุม	114.00			

ผลจากการวิเคราะห์ด้วยการใช้สถิติ Mann - Whitney U Test พบว่า หลังจากนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังดำเนินการโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีผลการคำนวณค่าขนาดอิทธิพล (Effect size) ที่สูงในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ภาพรวม ($r = 0.854$) ด้านดี ($r = 0.855$) ด้านเก่ง ($r = 0.855$) ด้านสุข ($r = 0.857$)

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนการเข้าร่วมใช้โปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในระดับต่ำกว่าปกติ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในระดับปกติและสูงกว่าปกติ และผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการดำเนินการทดลอง พบว่า หลังนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เข้าร่วมใช้โปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในระดับปกติและสูงกว่าปกติ นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีคะแนนเฉลี่ยใน ระดับต่ำกว่าปกติ และผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการดำเนินการทดลอง พบว่า หลังจากนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้า

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ แตกต่างจากนักเรียน กลุ่มควบคุมหลังดำเนินการโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อมูลเชิงคุณภาพของนักเรียนที่ได้จากการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ เมื่อครบกำหนดการดำเนินกิจกรรมกลุ่มทั้ง 10 ครั้ง พบว่า สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ประกอบด้วย การได้เรียนรู้ลักษณะนิสัยของเพื่อน การเป็นเพื่อนที่ดี ความชอบความไม่ชอบการสื่อสารที่ดีระหว่างกัน และความสนิทสนมที่เกิดขึ้น และประโยชน์จากการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ประกอบด้วย การปรับตัวเองที่ดีต่อเพื่อนและพี่ การได้รู้จักบุคลิกภาพของผู้อื่นที่ไม่ใช่แค่เพื่อน การได้เรียนรู้บุคลิกภาพของผู้อื่น เมื่อออกไปจะได้รู้ว่าเพื่อนเป็นแบบไหน ตลอดถึงได้รู้ความชอบของเพื่อน และได้รู้ความดีของเพื่อน สำหรับการสร้างสัมพันธภาพที่ดี และมีทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ภายใต้แนวคิดที่ว่า การสื่อสารมีทั้งการสื่อสารเชิงบวกและเชิงลบการฝึกตนเองให้รู้จักใช้การสื่อสารเชิงบวกจะช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันการมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็นของการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ พัฒนาการทางสังคมและความคิดความเข้าใจของบุคคลพัฒนาขึ้นจากการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลความสำเร็จในอาชีพการค้นพบความหมายของชีวิตและสุขภาพจิตได้รับผลกระทบจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลซึ่งบุคคลเรียนรู้จักตนเองได้จากการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเราจึงควรเลือกใช้การสื่อสารอย่างเป็นมิตรกับคนอื่นเสมอเพื่อก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันยิ่งขึ้น ซึ่งพบว่า สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ประกอบด้วย การได้เรียนรู้การสื่อสารกับผู้อื่น การได้เรียนรู้การใช้คำพูดที่เหมาะสมกับผู้อื่น การได้รู้จักการสื่อสารกับผู้อื่นได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ การสื่อสารที่ดีต่อผู้อื่น และได้เรียนรู้ท่าทางของผู้อื่น และประโยชน์จากการเข้าร่วมโปรแกรมฯ คือ การพูดกับผู้ใหญ่ เพื่อน ครูอาจารย์ หรือบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างถูกต้องและได้ผลดี การพูดจาสุภาพ อ่อนน้อม การสื่อสารที่ดีกับผู้อื่น

สรุปและอภิปรายผล

สมมติฐานข้อที่ 1 นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีความฉลาดทางอารมณ์ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก่อนการเข้าร่วมใช้โปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในระดับต่ำกว่าปกติ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในระดับปกติและสูงกว่าปกติ และผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการดำเนินการทดลอง พบว่า หลังนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม มีความสอดคล้องกับการวิจัยของอภัย เบ็ญนวล (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรมนันทนาการ ที่ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการทดลองใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในระดับต่ำกว่าปกติ หลังการทดลองใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนา

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

ความฉลาดทางอารมณ์ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในระดับปกติ แสดงว่า นักเรียนมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุขเพิ่มขึ้นในระดับเกณฑ์ปกติ และการวิจัยอื่น ๆ ต่างก็สะท้อนให้เห็นถึงผลของการจัดโปรแกรมฯ ที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์โดยประยุกต์หลักการคิดแบบพุทธธรรม (โยนิโสมนสิการ) สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าก่อนการทดลอง ของนงนุช จุฬากาญจน์ (2556) ผลของกิจกรรมกลุ่มต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี : การศึกษาเบื้องต้น ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลองนักเรียนมีความฉลาดทาง อารมณ์ด้านดีสูงกว่าก่อนการทดลอง

สมมติฐานข้อที่ 2 นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีความฉลาดทางอารมณ์ดีขึ้นกว่านักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เข้าร่วมใช้โปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในระดับปกติและสูงกว่าปกติ นักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์มีคะแนนเฉลี่ยใน ระดับต่ำกว่าปกติ และผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการดำเนินการทดลอง พบว่า หลังจากนักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังดำเนินการโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอารี มั่งคั่ง (2556) และยังมีการศึกษาของ ภราดร ยิ่งยวด (2561) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชาย ผลการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่มในช่วงเวลาที่แตกต่างกันพบว่ามีความแตกต่างกัน และคะแนนเฉลี่ยความฉลาดคะแนเฉลี่ยพฤติกรรม ก้าวร้าว ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบภายในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกัน และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมก้าวร้าวของกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุมที่วัดในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน มีความแตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณณา ต่านธวานิช (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ต่อความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัย ชุมชนพิจิตรวิทยาเขตทับคล้อ อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติยกเว้นองค์ประกอบย่อยของด้านดี คือ รับผิดชอบต่อส่วนรวม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Viquer, Cantero, and Banuls (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ในโรงเรียนการประเมินประสิทธิผลของการใช้โปรแกรมเป็นระยะเวลา 2 ปีในก่อนวัยรุ่นสเปน กับกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 10-11 ปีรูปแบบการวิจัยแบบวัดก่อน-วัดหลังแบบมีกลุ่มควบคุมผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของโปรแกรมสามารถเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ในทุกด้าน ได้แก่ การ

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

เข้าใจตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การจัดการความเครียด การปรับตัวและการจัดการอารมณ์จากการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่เข้ารับการฝึกอบรมโปรแกรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้น แสดงว่าโปรแกรมฝึกมีประสิทธิภาพที่จะทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เข้ารับการฝึกสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. การนำโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไปใช้กับนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์มีความเหมาะสมกับขนาดของกลุ่มนักเรียนไม่ควรเกิน 15 คน ทั้งนี้ผู้ดำเนินการที่นำโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ไปใช้ควรตระหนักถึงสร้างสัมพันธภาพที่ดีและการสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์
2. การนำโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไปใช้กับนักเรียนที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ควรปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบท วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. การนำโปรแกรมส่งเสริมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและอารมณ์ และเกี่ยวข้องกับกับการกระทำความผิดต่อกฎระเบียบของสังคม (Conduct Disorder) หรือ กฎหมาย (Delinquency)

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2547). *สุขภาพจิตไทย พ.ศ. 2545-2546*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2550). *อีคิว: ความฉลาดทางอารมณ์ (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ชมรมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2558). *คู่มือการจัดการกิจกรรม“ฝึกคิดแก้ปัญหา พัฒนา EQ” สำหรับอาสาสมัคร/แกนนำศูนย์เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE ฉบับปรับปรุงปี 2558*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอมมหาวิทยาลัษราชภัฏสวนสุนันทา.
- นงพงา ลิ้มสุวรรณ. (2547). *เลี้ยงลูกถูกวิธี ชีวิตเป็นสุข*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แปลน พรินต์ติ้งเพลส.
- นะฤณนทร จุฬากาญจน์. (2556). *ผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์โดยประยุกต์หลักการคิดแบบพุทธธรรม (โยนิโสมนสิการ) สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาเอกการพยาบาลสาธารณสุข, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภราดร ยิ่งยวด. (2561). *ผลของโปรแกรมการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชาย*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน, มหาวิทยาลัยมหิดล.

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

- รังสิริศม์ วงศ์อุปราช. (2561). แนวทางการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ศรีนครินทรวิโรฒ*, 19(1), 160-173.
- วรรณภา ด่านธนวานิช. (2556). ผลของโปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ต่อความฉลาดทางอารมณ์ของ วัยรุ่น. *วารสารโรงพยาบาลพิจิตร*. 28(1), 50-61
- ศรีเรื่อน แก้วกั้งวาล. (2550). *จิตวิทยาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอ ชาวบ้าน.
- อภัย เป็งนวล. (2553). *การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกิจกรรม นันทนาการ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย.
- อารี มั่งคั่ง. (2556). *ผลของกิจกรรมกลุ่มต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี : การศึกษาเบื้องต้น*. การศึกษาอิสระหลักสูตรวิทยาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- CASEL. (2015). *CASEL Guide: Effective Social and Emotional Learning*. New York: Bantum Books.
- Essa, (2003). *University of Groningen, The Netherlands, September 18-21, 2003*
- Elliott, D.S., & Mihalic, S. (2004). Issues In Disseminating and Replicating Effective Prevention Programs. *Prevention Science*, 5(1), 47-53.
- Goleman, D. (1998). *Working With Emotional Intelligence*. New York: Bantum Books.
- Viguer, P., Cantero, M. J., & Banuls, R. (2017). Enhancing Emotional Intelligence at School: Evaluation of the Effectiveness of a Two-Year Intervention Program in Spanish Pre-Adolescents. *Personality and Individual Differences*, 113,193-200.